

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

**הסדרי נישואים והסדרים חלופיים
למיסוד זוגיות
סקירה משווה**

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

כ"ח בטבת תשע"ה

19 בינואר 2015

עדכון: 14 באוקטובר, 2015

כתיבה: שירי ספקטור-בן ארי

אישור: שרון סופר, ראש צוות בכירה

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשתה של חברת הכנסת מרב מיכאלי, ועניינו סקירה השוואתית בנושא הסדרי הנישואים הנהוגים במדינות השונות. נוסף על כך, יוצגו במסמך הסדרים חוקיים חלופיים למיסוד הזוגיות במדינות הנסקרות, וכן תובא התייחסות למיסוד זוגיות (בין בנישואים ובין בהסדרים חלופיים) בין בני-זוג מאותו המין.¹

ככלל, להליך הכרת המדינה בנישואים של בני-זוג כמה שלבים: **קבלת רישיון לנישואים**; ייסוד הנישואים בטקס **נישואים אזרחי ו/או דתי**; **רישום בני-הזוג כנישואים** על-ידי מוסדות המדינה. ברוב המדינות רישום הנישואים מקנה לבני-הזוג שורה של זכויות וחובות בתחומים שונים: רכוש, ירושה, הורות ועוד.

במסמך נסקרות כ-25 מדינות. בחלק הראשון של הסקירה (פרק 2.1) נסקרות מדינות המתירות נישואים אזרחיים (19 מדינות), ובחלק השני – מדינות שאינן מתירות נישואים אזרחיים ומאפשרות נישואים דתיים בלבד (פרק 2.2).

המדינות המוצגות בחלק הראשון של הסקירה נחלקות לכאלה המאפשרות לערוך **טקס אזרחי או טקס דתי** (הנערך על-ידי אנשי דת מורשים על-ידי המדינה) דוגמת אוסטרליה, קנדה וארצות-הברית, ולמדינות המחייבות קיום **נישואים אזרחיים**. במדינות אלה אפשר לקיים גם טקס דתי, אולם לטקס זה אין מעמד לצורך רישום בני-הזוג כנישואים. בין מדינות אלה יש מדינות האוסרות את קיומו של טקס דתי טרם השלמת הליך נישואים אזרחי, ומתירות לקיים טקס זה רק לאחר השלמתו – צרפת ואוסטריה, ויש מדינות אחרות, שאינן מכירות בנישואים דתיים אך גם אינן אוסרות את עריכתם (לפני, תוך כדי או אחרי הטקס האזרחי), לדוגמה מקסיקו וברזיל. כלומר, **ההבדל בין המדינות המוצגות בחלקו הראשון של המסמך נעוץ במידת הכרתן בנישואים הדתיים במסגרת דיני המדינה האזרחיים**.

כפי שעולה מממצאי הסקירה המשווה, בכל המדינות הדמוקרטיות המערביות שנסקרו (פרט למדינת ישראל) נהוגים הסדרים של נישואים אזרחיים.

בחלקה השני של הסקירה נבחנות מדינות אשר מאפשרות נישואים דתיים בלבד. מדינות אלה הן בעיקר מדינות מוסלמיות, אשר בחלקן חוקי המעמד האישי וחוקי המשפחה מבוססים על דיני השריעה המוסלמית. עם מדינות אלו נמנות, בין השאר, לבנון, ירדן, סוריה, איחוד האמירויות, ערב הסעודית, איראן, אינדונזיה, סודאן ועוד.

בהקשר זה חשוב לציין כי יש מדינות נוספות אשר באופן רשמי מאפשרות נישואים אזרחיים ובמקביל מכירות, במסגרת החוק, במנהגי נישואים מסורתיים של האוכלוסיות השונות המאופיינים בהגבלת חופש הנישואים ובפגיעה בזכויות נשים (לדוגמה, נישואי פוליגמיה, נישואי קטינות, הגבלת חופש הבחירה של נשים במסגרת הנישואים). מנהגים אלו נפוצים, בין השאר, בחלק ניכר ממדינות אפריקה, וכן במדינות נוספות באסיה, אוקיאניה, ועוד. בין מדינות אלו מדינות שרוב אוכלוסייתן נוצרית,

¹ חלק ניכר מהמידע בדבר נישואי בני-זוג מאותו המין מקורו בנתונים המפורסמים על-ידי Pew Research Center, מרכז מחקר הבוחן בין השאר מגמות מרכזיות בנושא דת בעולם בכלל ובארצות-הברית בפרט. באוקטובר 2015 עודכן המסמך ונוספה בו התייחסות עדכנית לפסיקת בית-המשפט העליון בארצות-הברית לגבי נישואי בני-זוג מאותו המין. ראו סעיפים 1.1 ו-2.1 (תת-הפרק בנושא ארצות-הברית בסקירה המשווה) במסמך זה.

בודהיסטית, ילידית ועוד (מדינות אפריקניות כגון אוגנדה, אנגולה, מלאווי; מדינות שבהן אוכלוסייה ילידית כגון פפואה גינאה החדשה, ועוד).

הסדרי הנישואים הנהוגים במדינת ישראל ייסקרו בקצרה במבוא למסמך זה. לפירוט ההשלכות של החובה הקיימת בישראל להינשא לפי הדין הדתי וכן לחלופות המשמשות זוגות אשר אינם יכולים או אינם מעוניינים להינשא באופן זה, ראו מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת אשר נכתב בשנת 2007 וכותרתו "ברית הזוגיות וחלופות נוספות לנישואין על-פי הדין הדתי בישראל".²

1. מבוא

1.1. הזכות לנישואים³

הזכות להינשא מוכרת בעולם כזכות יסוד. בסעיף 16 בהכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם מדצמבר 1948 (הצהרת זכויות האדם הבסיסיות של האו"ם), נקבע כי "כל איש ואשה שהגיעו לפרקם רשאים לבוא בברית הנישואין ולהקים משפחה, ללא כל הגבלה מטעמי גזע, אזרחות או דת. הם זכאים לזכויות שוות במעשה הנישואין, בתקופת הנישואין ובשעת ביטולם".⁴ בסעיף 23 לאמנת האו"ם הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות מדצמבר 1966 נקבע כי "הזכות לשאת בן-זוג ולכונן משפחה תהיה מוכרת לגבר ולאישה שבגיל הנישואין".⁵ האמנה נכנסה לתוקף בישראל ב-18 באוגוסט 1991, אולם ישראל הסתייגה מסעיף זה, בציננה כי ענייני מעמד אישי נדונים בה בדין הדתי.⁶

1.2. נישואים אזרחיים ודתיים במדינות המערב⁷

ברוב מדינות המערב הזכות להינשא מוכרת כזכות אדם בסיסית,⁸ ובשנים האחרונות היא הוקנתה במספר רב של מדינות גם לזוגות חד-מיניים.⁹

על-פי נייר עמדה של ארגון מציל"ה, שכותרתו "מסגרת אזרחית לנישואין וגירושין בישראל" משנת 2012, הזכות להינשא בנישואים אזרחיים נתונה לתושבי כל הדמוקרטיות המערביות (מלבד מדינת

² מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [ברית הזוגיות וחלופות נוספות לנישואין על-פי הדין הדתי בישראל](#), כתבה אורלי לוטן, 27 בדצמבר 2007.

³ מתוך: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [ברית הזוגיות וחלופות נוספות לנישואין על-פי הדין הדתי בישראל](#), כתבה אורלי לוטן, 27 בדצמבר 2007.

⁴ UN Universal Declaration of Human Rights. ההכרזה אומצה על-ידי העצרת הכללית של האו"ם ב-10 בדצמבר 1948. התרגום לעברית לקוח מאתר האינטרנט של הכנסת: www.knesset.gov.il, תאריך כניסה: 5 בדצמבר 2007.

⁵ International Covenant on Civil and Political Rights. התרגום לעברית לקוח מאתר האינטרנט של מרכז "מינרווה" לזכויות אדם באוניברסיטה העברית, <http://law.mscc.huji.ac.il/law1/minerva/lccpr.pdf>, תאריך כניסה: 5 בדצמבר 2007.

⁶ אתר האינטרנט של משרד המשפטים, www.court.gov.il, תאריך כניסה: 5 בדצמבר 2007.
⁷ אם לא צוין אחרת, המידע בסעיף זה מבוסס על: אבישלום ווסטרייך ופנחס שיפמן, פרק ב': היבטים משפטיים, חברתיים, דתיים והיסטוריים של נישואין, בתוך: רות גביון (עורכת), [מסגרת אזרחית לנישואין וגירושין בישראל](#), מציל"ה, 2012, עמ' 35–36.

⁸ שחר ליפשיץ, [הידועים-בציבור בראי התיאוריה האזרחית של דיני המשפחה](#), חיפה, הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, 2005, עמ' 57.

⁹ Pew Research Center, [Same-Sex Marriage – State by State](#), November 20th 2014, last accessed: November 23th 2014.

ישראל), ללא הגבלה לעניין דתם או שיוכם האתני, כפי שעולה מההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם שהוזכרה לעיל. זאת ועוד, בכל המדינות האלה אפשר לערוך טקס נישואים דתי לצד הנישואים האזרחיים. ההבדל בין המדינות הוא במידת הכרתן בנישואים הדתיים במסגרת דיני המדינה האזרחיים.

בחלק מהמדינות אין לנישואים הדתיים כל משמעות מבחינת החוק, ורישום בני-הזוג כנישואים כפוף אך ורק לקיום ההליך האזרחי. יתרה מזאת, במדינות מסוימות, למשל צרפת, קיום נישואים דתיים לפני נישואים אזרחיים נחשב לעבירה פלילית. מדינות אחרות אינן מכירות בנישואים דתיים אך גם אינן אוסרות את קיומם, לדוגמה גרמניה. כמו כן, יש מדינות המתירות נישואים דתיים, אך מאפשרות את עריכתם רק על-ידי אנשי דת מורשים.

בארצות-הברית נקבעה מסגרת אזרחית אחידה לבני-זוג המבקשים להינשא, והם רשאים לקבוע באיזו דרך ייערכו הנישואים על-ידי בחירה בין מגוון טקסים. תוקפם האזרחי של הנישואים מותנה בכך שאת הטקס (הדתי או האזרחי) קיים אדם מורשה, וכי קוימו הדרישות הפרוצדורליות המנויות בחוק (הנפקת רישיון לנישואים בטרם עריכת הטקס ורישום אזרחי אחריו). תוקפם האזרחי של הנישואים, גם אם בוצעו באמצעות טקס דתי, אינו מותנה בתוקפם הדתי.

1.3. נישואים בישראל

כיום, מדינת ישראל מאפשרת נישואים וגירושים בתחומה אך ורק על-פי הדין הדתי, אלא אם כן מדובר במקרים חריגים. אשר לבני-זוג בני הדת היהודית, הדין הדתי מבוסס על פרשנות הממסד הרבני-אורתודוקסי. חשוב לציין כי אף שההסדרה המשפטית של נישואים וגירושים בישראל כפופה לדין הדתי, ההכרה במעמד האזרחי והרישום שלו נוגעים למגוון רשויות אזרחיות, ובהן רשויות המס, בתי-משפט אזרחיים ועוד.¹⁰

הכפפת חוקי הנישואים והגירושים בישראל לדין הדתי משפיעה על אוכלוסיות רבות, ובהן "חסרי הדת", אשר אינם יכולים להינשא בישראל; בני-זוג מדתות שונות או עדות דתיות שונות המנועים לעתים מלהינשא; "פסולי חיתון", כפי שהם מוגדרים על-ידי הממסד הדתי, אשר אינם יכולים להינשא; זוגות חד-מיניים שאינם רשאים להינשא, ועוד. נוסף על כך, יש אזרחים אשר מסיבות שונות אינם מעוניינים להיות כפופים למערכת החוקים והערכים הדתית אולם מחויבים לכך בעל כורחם, אם ברצונם להינשא בישראל. בשנים האחרונות, עשרות אלפי זוגות ישראלים נמנעים מהליך הנישואים הדתיים, אם מכורח ואם מבחירה, ובוחרים באמצעים חלופיים למיסוד הזוגיות: נישואים אזרחיים בחו"ל ולחלופין חיים במסגרת לא פורמלית של "ידועים בציבור".¹¹

על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2012 התקבל במרשם האוכלוסין 9,509 דיווח על מקרי נישואים שנערכו בחו"ל ובהם לפחות אחד מבני-הזוג היה רשום במרשם האוכלוסין בישראל. ב-38% מהמקרים האלה (3,633 זוגות) שני בני-הזוג היו רשומים במרשם האוכלוסין. מקרב הזוגות שבהם שני בני-הזוג יהודים רשומים, שליש נישאו בקפריסין, כ-28% נישאו בארצות-הברית וכ-18% נישאו

¹⁰ אבישלום ווסטרייך ופנחס שיפמן, פרק ב': היבטים משפטיים, חברתיים, דתיים והיסטוריים של נישואין, בתוך: רות גביון (עורכת), [מסגרת אזרחית לנישואין וגירושין בישראל](#), מציל"ה, 2012, עמ' 23-24.

¹¹ שם.

בציכיה. בנוסף, בשנת 2012, כ-4% מהזוגות בישראל – כ-69,000 זוגות, היו של בני-זוג החיים יחד אך אינם נשואים זה לזה. ל-24% מהם (כ-15,000 זוגות) היו ילדים עד גיל 17. יש לציין כי שיעור הזוגות החיים יחד ללא נישואים בישראל נמוך משיעורם בדמוקרטיה מערביות אחרות.¹²

על-פי נייר עמדה של ארגון מציל"ה, שצוין לעיל, המשפט הישראלי – ובעיקר פסיקת בית-המשפט העליון – מוביל דה-פקטו ליצירת מערכת אזרחית, המכירה למעשה בנישואים אזרחיים שנערכו מחוץ לישראל. בנייר העמדה מצוינים תהליכים כגון הכרה בנישואי זרים שנערכו מחוץ לישראל כנישואים תקפים מכוח כללי המשפט הבין-לאומי; הכרה בנישואים אזרחיים לצורך רישום זכויות ממוןיות והכרה בחובת מזונות; הכרה בנישואים אזרחיים שנערכו מחוץ לישראל על-ידי יהודים אזרחי ישראל ותושביה כנישואים בני תוקף.¹³

מהסקירה ההשוואתית שערכנו, אשר מובאת להלן, עולה כי נוסף על מדינת ישראל, יש שורה של מדינות שחוקי הנישואים והגירושים בהן מתבססים על הדין הדתי בלבד, והן אינן מאפשרות לאזרחיהן להינשא בנישואים אזרחיים. מדינות אלה הן בעיקר מדינות מוסלמיות אשר בחלקן חוקי המעמד האישי וחוקי המשפחה מבוססים על דיני השריעה המוסלמית, ובין השאר לבנון, ירדן, סוריה, איחוד האמירויות, ערב הסעודית, איראן, אינדונזיה, סודאן ועוד.

חשוב לציין כי יש מדינות נוספות אשר באופן רשמי מאפשרות נישואים אזרחיים, אולם במקביל מכירות, במסגרת החוק, במנהגי נישואים מסורתיים של האוכלוסיות השונות המאופיינים בהגבלת חופש הנישואים ובפגיעה בזכויות נשים (נישואי פוליגמיה, נישואי קטינות, הגבלת חופש הבחירה של נשים במסגרת הנישואים ועוד).

1.4. הסדרים חלופיים למיסוד זוגיות¹⁴

כפי שיוצג בסקירה שלהלן, מדינות מערביות רבות מאפשרות את קיומם של הסדרים פורמליים למיסוד הזוגיות מחוץ למוסד הנישואים. אלו הם הסדרים שווי-ערך או הסדרים דומים לנישואים, מבחינת הזכויות והחובות של בני-הזוג, הכוללים רישום אזרחי פורמלי (הסדרי שותפות רשומה – registered partnership ושותפות אזרחית – civil partnership); הסדרים המעניקים זכויות וחובות הדומות לאלו שנקבעות בנישואים אולם אינם מחייבים הליך רישום אזרחי (דוגמת הסדר "ידועים בציבור" בישראל); הסכמים משפטיים בין בני-זוג החיים יחדיו ללא נישואים (הסכמי קוהביטציה), אשר לעתים מהווים בסיס להכרה בזכויות והחובות של כל אחד מהצדדים כלפי בן-זוגו ועוד. נוסף על כך, חלק מהמדינות מכירות ביחסים זוגיים ארוכי טווח, גם אם הם יחסים שאינם רשומים באופן פורמלי או מעוגנים

¹² לדוגמה שיעור הזוגות החיים יחד ללא נישואים באיטליה הוא 6%, בארה"ב – 11%, בהולנד – 20%, בדנמרק – 23%, ובנורבגיה – 26%. הנתונים בדבר שיעור הנישואים בנישואים אזרחיים מתוך: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הודעה לתקשורת: לקט נתונים לרגל ט"ו באב, תשע"ד – 2014](#), 10 באוגוסט 2014. הנתונים בדבר בני-זוג שאינם נשואים (קוהביטציה) מתוך: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הודעה לתקשורת: משפחות בישראל – נתונים לרגל יום המשפחה](#), 29 בינואר 2014.

¹³ אבישלוס ווסטרייך ופנחס שיפמן, פרק ב': היבטים משפטיים, חברתיים, דתיים והיסטוריים של נישואין, בתוך: רות גבזון (עורכת), [מסגרת אזרחית לנישואין וגירושין בישראל](#), מציל"ה, 2012, עמ' 23–24.

¹⁴ המונחים המתארים את ההסדרים החלופיים למיסוד נישואים מובאים בתת-פרק זה הן באנגלית והן בעברית (בתרגום שלנו). בסקירה המשווה המובאת בהמשך המסמך יצוינו מונחים אלו ברוב המקרים בשפה האנגלית בלבד.

בהסכם בין בני-הזוג, כבסיס להענקת זכויות מסוימות (de-facto relationship). ההסדרים הזוגיים החלופיים חלים על-פי רוב גם על בני-זוג בני אותו המין.

יש להדגיש כי אין אחידות בין המדינות לעניין ההכרה בהסדרים החלופיים השונים, הן הסדרים שנעשו בשטחה של המדינה והן הסדרים שנעשו במדינות אחרות (למשל למטרות הגירה). לדוגמה, באיחוד האירופי יש שורה של מדינות אשר אינן מכירות בהסדרי השותפות הרשומה או השותפות האזרחית. באפריל 2013 מדינות אלו היו בולגריה, קפריסין, אסטוניה, יוון, איטליה, לטביה, ליטא, מלטה, פולין, רומניה וסלובקיה.¹⁵

בנוסף, יש הבדלים בין מדינות אשר לסוג הזכויות שהן מעניקות במסגרת ההסדרים השונים. לדוגמה, בארצות-הברית אימצו חלק מהמדינות הסדרים שונים למיסוד הזוגיות, החל בהסדרים נרחבים המקנים לבני-הזוג זכויות וחובות דומות לאלו של זוגות נשואים, למשל ברית אזרחית (Civil Union) או שותפות המבוססת על משק בית (domestic partnership), וכלה בהסדרים מצומצמים המקנים לבני-הזוג רק חלק מזכויות וחובות אלו (גרסה מצומצמת של domestic partnership).¹⁶ נוסף על כך, מספר מדינות מכירות במעמד ידועים בציבור (common law marriage). מדינות אלו מכירות בבני-הזוג כנשואים, גם אם לא בוצעו ההליכים הרשמיים הנהוגים לשם כך, כגון טקס נישואים והנפקת רישיון נישואים.¹⁷

1.5.1 נישואי בני-זוג מאותו המין¹⁸

מדינות שונות אפשרו לבני-זוג מאותו המין למסד את זוגיותם בהסדרים שצוינו לעיל, בעיקר בשני העשורים האחרונים. בשנים האחרונות, מדינות שונות מאפשרות לבני-זוג מאותו המין להינשא בנישואים אזרחיים, ובכך מקנות להם זכויות וחובות דומות או זהות לאלו של בני-זוג נשואים שאינם מאותו המין.

כ-20 מדינות אימצו חקיקה המאפשרת לבני-זוג מאותו המין להינשא, וכמחציתן עשו זאת בשלוש השנים האחרונות (2012–2014). להלן יוצגו מדינות אלו, והשנה שבה נחקק בהן החוק המאפשר נישואים חד-מיניים: סקוטלנד (2014), לוקסמבורג (2014), ברזיל (2013), אורוגוואי (2013), אנגליה/ויילס (2013), צרפת (2013), ניו-זילנד (2013), דנמרק (2012), ארגנטינה (2010), איסלנד (2010), פורטוגל (2010), נורבגיה (2009), שבדיה (2009), דרום אפריקה (2006), קנדה (2005), ספרד (2005), בלגיה (2003) והולנד (2000). במקסיקו נישואי בני אותו המין אינם מותרים ברמה הפדרלית, אולם מותרים ברמת המדינה או באזורי שיפוט נקודתיים;¹⁹ נוסף על כך, עד יוני 2015, נישואי בני אותו המין בארצות-הברית לא הותרו ברמה הפדרלית, אולם הותרו על-ידי 36 מדינות (states). ב-26 ביוני 2015 פסק בית-המשפט העליון (U.S

¹⁵ European Union, [Registered Partnership](#), last updated: April 2013, last accessed: November 30th 2014.

¹⁶ National League of State Legislatures, [Civil Union and Domestic Partnership Statutes](#), last updated: November 18th 2014, last accessed: November 23rd 2014.

¹⁷ National League of State Legislatures, [Common Law Marriage by State](#), last updated: April 8th 2014, last accessed: November 23rd 2014.

¹⁸ תת-פרק זה עודכן ב-15 באוקטובר 2015.

¹⁹ Pew Research Center, [Gay Marriage around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23th 2014.

Supreme Court) כי ההחלטה לאסור נישואים בין בני-זוג מאותו המין אינה חוקתית, ובכך אפשר למעשה לקיימם בכל 50 המדינות בארצות-הברית.²⁰

2. סקירה משווה

2.1 מדינות המאפשרות נישואים אזרחיים ונישואים דתיים

בתת-פרק שלהלן יוצג מידע בדבר מדינות המאפשרות לאזרחיהן להינשא בהסדרי נישואים אזרחיים. כאמור בפרק המבוא, בכל המדינות שיוצגו אפשר לערוך גם טקס נישואים דתי לצד הנישואים האזרחיים, וההבדל בין המדינות נובע ממיזת הכרתן בנישואים הדתיים במסגרת דיני המדינה האזרחיים.

בתחילה יוצגו המדינות המאפשרות לערוך טקס אזרחי או טקס דתי (הנערך על-ידי אנשי דת מורשים על-ידי המדינה), לאחר מכן יוצגו מדינות אשר אינן מכירות בנישואים דתיים אך גם אינן מטילות מגבלות על מועד עריכתם (לפני הטקס האזרחי, במהלכו או אחריו), ולבסוף ייסקרו מדינות שאוסרות לקיים טקס דתי טרם השלמת הליך אזרחי הכולל טקס אזרחי ורישום הנישואים.

בכל אחת מהמדינות יוצגו הסדרי הנישואים הנהוגים במדינה והסדרים חוקיים חלופיים למיסוד זוגיות, וכן יוצג מידע על הסדרים למיסוד זוגיות בין בני-זוג מאותו המין.

אוסטרליה

באוסטרליה יכול זוג להינשא הן בנישואים אזרחיים והן בנישואים דתיים. את טקס הנישואים רשאים לערוך גורמים אזרחיים או דתיים המוסמכים לכך מטעם המדינה.²¹

נישואי בני-זוג מאותו המין: נישואים באוסטרליה מוגדרים כאיחוד בין גבר לאישה. ככלל, נישואים בין בני אותו המין שנערכו במדינות אחרות אינם חוקיים באוסטרליה, אולם חלק מהמדינות והטריטוריות מאפשרות לערוך רישום של זוגיותם של בני אותו המין.²² לדוגמה, ניו-סאות' ויילס, מתירה את רישום הזוגיות (registered partnership) ומכירה גם בנישואים של בני-זוג מאותו המין אשר נערכו במדינות אחרות.²³

²⁰ Pew Research Center, [Same-Sex Marriage – State by State](#), June 26th 2015, last accessed: October 15th 2015.

²¹ Australian Government, Attorney's General Department, [Getting Married in Australia](#), last accessed: November 11th 2014.

²² ש.ם.

²³ State of New South Wales, Ministry of Justice, [Registry of Births, Deaths and Marriages](#), last updated: November 7th 2014, last accessed: December 28th 2014.

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: רישום הקשור במעמדו האישי של אדם, בין השאר לידה, פטירה, נישואים ומעמד זוגי, מתקיים באוסטרליה ברמת מדינת המשנה (state and territory).²⁴ להלן כמה דוגמאות של הסדרים חוקיים למיסוד מערכות יחסים זוגיות שאומצו במדינות שונות באוסטרליה:

קווינסלנד: בסוף שנת 2011 התקבל חוק השותפות האזרחית (Civil Partnership Act 2011). החוק, מאפשר לבני-זוג, ללא קשר לנטייתם המינית, למסד את יחסיהם בשותפות אזרחית, על-פי קריטריונים שונים. החקיקה הביאה לשינויים בחוקים אחרים, כגו: חוקי רכוש, ירושה, אפוסטרופסות, מעמדם של ילדים.²⁵

ניו סאות' ויילס: בני-זוג, ללא קשר לשיוכם המגדרי, יכולים להירשם במסגרת registered relationship. בני-הזוג נחשבים לשותפים דה פקטו לעניין רוב החוקים הנוגעים לבני-זוג במדינה.²⁶

ויקטוריה: על-פי חוק היחסים משנת 2008 (Relationships Act 2008), בני-זוג, מכל מין, זכאים להירשם במסגרת domestic relationship או caring relationship.²⁷

קנדה

האיחוד החוקי בין שני אנשים בקנדה נעשה בהליך נישואים אזרחי, הכולל רישום אזרחי וטקס נישואים אזרחי הנערך על-ידי אדם המוסמך לכך, או טקס נישואים דתי הנערך על-ידי המוסמך לכך על-ידי המדינה.²⁸ להלן פירוט בדבר הליך הנישואים בפרובינציות השונות בקנדה:

בריטיש קולומביה – זוגות יכולים להתחתן בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים, בנוכחות שני עדים. כדי לערוך טקס דתי יש לפנות לנציג הרשום ב-Vital Statistics Agency. טקסים אזרחיים נערכים על-ידי Marriage Commissioners – אזרחים הממונים על-ידי הרשם הכללי ב-Vital Statistics Agency. על הזוג לרשום את הנישואים באופן רשמי תוך 48 שעות ממועד עריכת הטקס.²⁹

אלברטה: זוגות יכולים להתחתן בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים. אדם המוסמך לערוך טקס נישואים הוא איש דת (בטקס דתי) או marriage commissioner – עורך נישואים מוסמך (בטקס אזרחי). על הזוג לרשום את הנישואים באופן רשמי תוך 48 שעות ממועד עריכת הטקס.³⁰

²⁴ Australian Government, [Births, Deaths and marriage registries](#), last accessed: November 11th 2014.

²⁵ State of Queensland, [Queensland Civil partnership act 2011](#), Act No. 46, 2011.

²⁶ State of New South Wales, Ministry of Justice, [Registry of Births, Deaths and Marriages](#), last updated: November 7th 2014, last accessed: December 28th 2014.

²⁷ Victoria State Government, Department of Justice, Births, Deaths, Marriages, [Relationships](#), last updated: September 29th 2014, last accessed: November 30th 2014.

²⁸ Government of Canada, Justice Laws Website, [Civil Marriage Act – S.C. 2005, c. 33](#), last accessed: November 11th 2014.

²⁹ Province of British Columbia, Vital Statistics Agency, [How to Get Married in British Columbia](#), last accessed: December 28th 2014.

³⁰ Government of Alberta, Service Alberta, [Getting Married](#), last accessed: December 28th 2014.

קוויבק: זוגות יכולים להתחתן בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים. לשני סוגי הטקס ערך חוקי זהה, כלומר החובות והזכויות החלות על בני-הזוג זהות. בשני סוגי הטקסים, על עורך הטקס לשאול את כל אחד מבני-הזוג אם הוא מסכים לנישואים.³¹

ניו-ברנסוויק: זוגות יכולים להתחתן בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים. נציג מטעם גוף דתי, המוכר על-ידי המדינה על-פי חוק הנישואים, מוסמך לערוך טקס נישואים דתי. נישואים אזרחיים נערכים על-ידי נציג בית-המשפט. באפריל 2014 נכנס לתוקפו תפקיד ה-Civil Officiate – פקיד אזרחי הרשאי לערוך טקס נישואים.³²

אונטריו: זוגות יכולים להתחתן בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים. נישואים דתיים נערכים על-ידי איש דת רשום ונישואים אזרחיים – על-ידי פקיד עירייה מוסמך, בדרך כלל במשרד מוניציפלי או בהיכל העיריה.³³

נובה סקוטיה: זוגות יכולים להתחתן בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים. נישואים דתיים עורך איש דת רשום, ונישואים אזרחיים עורך שופט בית-משפט שלום.³⁴ הליך הנישואים דומה גם בפרובינציות אלו: Yukon, Newfoundland and Labrador, Northwest territories, ו- Prince Edward Island.³⁵

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות

קוויבק: ביוני 2002, האספה הכללית בקוויבק עיגנה בחוק את הסדר "האיחוד האזרחי" (civil union). בכך אפשרה הפרובינציה לבני-זוג, בני מינים שונים או בני אותו המין להתחייב לחיי זוגיות משותפים, על כל הזכויות והחובות הנובעות מכך. מבחינה חוקית, הסדר האיחוד האזרחי זהה לנישואים, שכן הזכויות והחובות של בני-הזוג הנגזרות ממנו זהות לאלו של זוגות נשואים. עם זאת, יש הבדלים מסוימים בין ההסדרים, ראשית לעניין הגיל שבו רשאים בני-זוג להינשא, ושנית לעניין פירוק ההסדר.³⁶

נובה סקוטיה: שני אנשים חיים יחד במערכת יחסים זוגית יכולים למסדה במסגרת domestic partnership. בני-הזוג יכולים להיות בני אותו המין או בני מינים שונים. על בני-הזוג להצהיר על רצונם במיסוד הזוגיות באמצעות טופס מובנה, ולחתום עליו בנוכחות עד אחד לפחות. הצהרה זו מעניקה לבני-הזוג חלק ניכר מהזכויות והחובות של בני-זוג נשואים במדינה.

נוסף על כך, בני-זוג שאינם נשואים אך חיים יחד במערכת יחסים "דמויית נישואים" יכולים להיחשב ידועים בציבור. על ידועים בציבור לא חלות כל הזכויות והחובות שחלות על זוגות נשואים בכל הנוגע לחלוקת רכוש, חובות ופנסיה. לעומת זאת, הזכויות והחובות בכל הנוגע להורות ותמיכה בילדים זהות.

³¹ Justice Quebec, [Marriage](#), last accessed: December 28th 2014.

³² Service New Brunswick, Vital Statistics, [Getting Married](#), last accessed: December 28th 2014.

³³ Province of Ontario, [Getting Married](#), last accessed: December 28th 2014.

³⁴ Government of Nova Scotia, Access Nova Scotia, [Marriage Registration](#), last updated: December 1st 2014, last accessed: December 28th 2014.

³⁵ Service Canada, [Provinces and Territories](#), last accessed: December 28th 2014.

³⁶ Justice Quebec, [Civil Unions](#), last accessed: November 17th 2014.

ההגדרה של בני-זוג ידועים בציבור משתנה מחוק לחוק. לדוגמה, בחוק תוכניות הפנסיה בקנדה בני-זוג ידועים בציבור מוגדרים מי שחיים במשק-בית משותף שנה לפחות, ולעומת זאת בחוק העוסק במשמורת (Maintenance and Custody Act) ידועים בציבור מוגדרים מי שחיים יחדיו לפחות שנתיים.

אין צורך בהגשת בקשה רשמית על מנת להיחשב ידועים בציבור, לעומת מעמד domestic partnership, המצריך הצהרה רשמית, כאמור. כדי להסדיר את יחסיהם, בייחוד בכל הקשור לחלוקת רכוש במקרה של פרדה, בני-זוג ידועים בציבור יכולים לחתום על "הסכם חיים משותפים" (cohabitation agreement).³⁷

אלברטה: בני-זוג שאינם נשואים יכולים למסד את הקשר שלהם במסגרת Adult Interdependent Partnership. על-פי החוק, שחוקק ביוני 2003, בני-זוג נכללים בהגדרה זו אם הם חיים זה עם זה במערכת יחסים של תלות הדדית לפחות שלוש שנים. לחלופין, ההסדר חל על בני-זוג החיים יחד באופן קבוע (ללא הגדרת פרק זמן מינימלי), אם הם מגדלים ילד במשותף, בין כתוצאה מלידה ובין כתוצאה מהליך אימוץ. כמו כן, אפשר להחיל את ההסדר גם באמצעות חתימה על הסכם הדדי, כפי שמוגדר בחוק.³⁸ אין רישום מרכזי של בני-זוג במסגרת זו. המונח Adult relationship partnership הוטמע במגוון חוקים בפרובינציית אלברטה שעניינם חובות וזכויות של בני-זוג, בין שהם נשואים ובין אם לאו, בתחומים כגון: כיסוי משותף בתוכנית ביטוח הבריאות הממלכתית, זכאות לכיסוי ביטוח אשר עד אז היה זמין רק לבני-זוג נשואים, חוקים הקשורים בדיני ירושה, חוקים הקשורים במניעת ניגוד אינטרסים, אשר קודם לכן חלו רק על בני-זוג נשואים, ועוד.³⁹

נישואי בני-זוג מאותו המין

בקנדה יכולים בני-זוג מאותו המין להינשא. על-פי חוק הנישואים האזרחיים, אי-אפשר למנוע מבני-זוג את זכותם להינשא עקב היותם בני אותו המין. נוסף על כך, לא ניתן לבטל בדיעבד הליך נישואים בשל העובדה שבני-הזוג הם בני אותו המין.⁴⁰

ארצות-הברית⁴¹

בארצות-הברית נהוגה מסגרת אזרחית אחידה לכל מבקשי הנישואים, ובני-הזוג נדרשים לעמוד בדרישות אזרחיות לשם קבלת רישיון אזרחי לנישואים. לאחר קבלת הרישיון רשאים בני-הזוג לערוך

³⁷ Government of Nova Scotia, Access Nova Scotia, [Domestic Partnership](#), last updated: June 25th 2014, last accessed: November 18th 2014.

³⁸ Province of Alberta, [Adult Interdependent Relationship Act](#), Statutes of Alberta, 2002, Chapter A-4.5, last updated: May 14, 2014, last accessed: November 18th 2014.

³⁹ Province of Alberta, Alberta Justice, [Alberta's Adult Interdependent Relationships Act and you](#), April 2003, last accessed: November 18th 2014.

⁴⁰ Government of Canada, Justice Laws Website, [Civil Marriage Act – S.C. 2005, c. 33](#), last accessed: November 11th 2014.

⁴¹ תת-פרק זה עודכן ב-15 באוקטובר 2015.

טקס נישואים כרצונם, טקס דתי או טקס אזרחי. תוקפם של הנישואים (גם אלו שנערכים במסגרת טקס דתי) מותנה בכך שאת הטקס ערך אדם המורשה לכך על-ידי המדינה. לאחר הטקס על בני-הזוג לערוך רישום אזרחי. הדרך היחידה להתרת נישואים בארצות-הברית היא גירושים אזרחיים, וגירושים כאמור יוכרו על-ידי המדינה גם אם אינם תקפים על-פי סטנדרטים דתיים, גם אם טקס הנישואים היה טקס דתי.⁴²

נישואי בני-זוג מאותו המין: הדיון בנושא אישור נישואים חד-מיניים נפוץ בארצות-הברית בעיקר בשני העשורים האחרונים, ובמדינות רבות יש מאבק בין התומכים בנישואים חד-מיניים לאלה המבקשים לאסור אותם. בעבר חוקקו כמה מדינות חוקים המקנים לזוגות חד-מיניים מעמד במסגרת הסדרים קיימים של *civil union* או *domestic partnership*, אשר מאפשרים קבלת זכויות דומות או זהות לאלו של זוגות נשואים – מבלי לאפשר לזוגות חד-מיניים להינשא. מדינות אשר מאפשרות איחוד באמצעות *civil union* הן ניו-ג'רזי, אילינוי, הוואי, דלור, ורוד איילנד. מדינות המכירות במעמד של *domestic partnership* (הנע בין זכויות מוגבלות לבני-הזוג לזכויות מלאות הזהות לאלו של זוגות נשואים) הן קליפורניה, נבאדה, אורגון, קולורדו וויסקונסין.⁴³ כל המדינות המכירות במיסוד יחסי בני-זוג אותו המין באמצעות הסדרי *civil union* או *domestic partnership* מאפשרות גם נישואים בין בני-זוג מאותו המין.⁴⁴

נישואים חד-מיניים אושרו לראשונה במדינת מסצ'וסטס בשנת 2003, בהחלטת בית-המשפט העליון במדינה. עד יוני 2015, התירו 36 מדינות בארצות-הברית נישואים חד-מיניים, בין באמצעות החלטת בית-משפט, בין בעקבות שינוי חקיקה ובין לאחר החלטת הציבור במשאל עם. מדינות אלו הן: אלבאמה, פלורידה, אלסקה, אריזונה, קליפורניה, קולורדו, קונטיקט, דלור, הוואי, איידהו, אילינוי, אינדיאנה, אייווה, קנזס, מיין, מרילנד, מסצ'וסטס, מינסוטה, מיזורי, נבאדה, ניו-המפשייר, ניו-ג'רזי, ניו-מקסיקו, ניו-יורק, צפון קרוליינה, אוקלהומה, אורגון, פנסילבניה, רוד איילנד, דרום קרוליינה, יוטה, ורמונט, וירג'יניה, מדינת וושינגטון, מערב וירג'יניה, ויסקונסין, ויומינג ומחוז קולומביה (וושינגטון DC). שאר המדינות תיקנו את חוקתן כך שאסורים בהן נישואים בין בני-זוג מאותו המין אינה חוקתית, ובכך העליון (U.S Supreme Court) כי ההחלטה לאסור נישואים בין בני-זוג מאותו המין אינה חוקתית, ובכך אפשר למעשה לקיימם בכל 50 המדינות בארצות-הברית.⁴⁵

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: כאמור, ארבע מדינות אימצו את הסדר *civil union* להסדרת יחסיהם הן של זוגות חד-מיניים והן של זוגות הטרוסקסואליים, והוא מקנה זכויות וחובות דומות לאלו של זוגות נשואים (קולורדו, הוואי, אילינוי וניו-ג'רזי). קליפורניה, מחוז קולומביה, מיין, נבאדה, אורגון, וושינגטון ו-וויסקונסין מאפשרות הסדרת הזוגיות באמצעות ההסדר *domestic partnership*, המאפשר לבני-זוג

⁴² אבישלום ווסטרייד ופנחס שיפמן, פרק ב': היבטים משפטיים, חברתיים, דתיים והיסטוריים של נישואין, בתוך: רות גביון (עורכת), מסגרת אזרחית לנישואין וגירושים בישראל, מציל'יה, 2012, עמ' 35–36.

⁴³ Pew Research Center, Overview of Same Sex Marriage in the United States, December 7th 2012, last accessed: November 17th 2014.

⁴⁴ National League of State Legislatures, Civil Union and Domestic Partnership Statutes, last updated: November 18th 2014, last accessed: November 23rd 2014.

⁴⁵ Pew Research Center, Same-Sex Marriage – State by State, June 26th 2015, last accessed: October 15th 2015.

שאינם נשואים ליהנות מחלק מהזכויות של זוגות נשואים. חלק מהמדינות אימצו גרסה נרחבת של השותפות, המעניקה לבני-הזוג את רוב הזכויות של בני-זוג נשואים, וחלקן אימצו גרסה מצומצמת שלה, המעניקה לבני-זוג שאינם נשואים, ובכללם בני-זוג בני אותו המין, חלק מהזכויות המוענקות לבני-זוג נשואים. מדינת הוואי אימצה הסדר דומה המכונה reciprocal beneficiaries – מוטבים הדדיים.⁴⁶

נוסף על כך, כמה מדינות מכירות במעמד ידועים בציבור (common law marriage). מדינות אלו מכירות בנישואים בין בני-זוג גם אם לא ננקטו לשם כך ההליכים הרשמיים הנהוגים, כגון טקס נישואים והנפקת רישיון נישואים. המדינות המקנות מעמד של ידועים בציבור הן קולורדו, קנזס, אייווה, מונטנה, ניו-המפשייר, דרום קרולינה, טקסס ויוטה. יש לציין כי בחלק מהמדינות המעמד מעוגן בחקיקה, ובחלקן הוא נובע מפסיקת בתי-המשפט ומדיניות פרטנית.⁴⁷

אנגליה

באנגליה אפשר להתחתן בטקס אזרחי או דתי. בטקס אזרחי נכללות הצהרות אמונים כלשהן, אולם אסור לו לכלול מלל שיש לו קונוטציה דתית (מזמורים, פסוקים מהתנ"ך וכדומה). אפשר לומר ברכות בעלות אופי דתי לאחר סיום הטקס האזרחי. על הזוג להירשם במרשם הנישואים האזרחי. ניתן לערוך את הטקס האזרחי במשרד רשם הנישואים, בכל מקום המאושר על-ידי המועצה המקומית או במוסד דתי המאושר הן על-ידי הגוף הדתי והן על ידי המועצה המקומית.

ניתן גם לערוך טקס דתי בכל מוסד דתי רשום. הגורם המחתן מטעם הכנסייה האנגליקנית או הקווייקרית, או הרב בחתונה יהודית, מוכרים על-ידי המדינה כמי שרשאים לרשום את בני-הזוג כנשואים. לגבי בני דתות אחרות, אם עורך הטקס אינו מורשה על-ידי המדינה לרשום את בני-הזוג כנשואים, יש צורך בנוכחות של רשם נישואים בטקס, או בקיום טקס אזרחי וטקס דתי נפרדים.⁴⁸

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות ונישואי בני-זוג מאותו המין: בשנת 2004 חוקק באנגליה חוק השותפות האזרחית (Civil Partnership Act 2004), אשר אפשר מתן הכרה במערכת היחסים של בני-זוג מאותו המין כך שזכויותיהם יהיו שוות לאלו של בני-זוג נשואים. עד סוף 2012 יותר מ-60,000 זוגות נרשמו במסגרת זו. מ-29 במרס 2014 בני-זוג מאותו המין רשאים להינשא באופן חוקי באנגליה ובוויילס, ומדצמבר 2014 בני-זוג הרשומים במסגרת של שותפות אזרחית יוכלו להמיר רישום זה ברישום נישואים. בחוק הנישואים (בני-זוג מאותו המין), 2013, נקבע שיש צורך בבחינה רשמית ובהליך התייעצות עם הציבור בדבר עתיד מוסד השותפות האזרחית. במסגרת הבחינה נדונו שלוש אפשרויות לשינוי חוק השותפות האזרחית: הראשונה, ביטול חוק השותפות האזרחית; השנייה: מניעת הצטרפות של זוגות חדשים לשותפות האזרחית; השלישית: פתיחת מוסד השותפות האזרחית לבני-זוג שאינם מאותו המין.

⁴⁶ National League of State Legislatures, [Civil Union and Domestic Partnership Statutes](#), last updated: November 18th 2014, last accessed: November 23rd 2014.

⁴⁷ National League of State Legislatures, [Common Law Marriage by State](#), last updated: April 8th 2014, last accessed: November 23rd 2014.

⁴⁸ Gov.UK website, [Marriages and Civil Partnership in the UK](#), last updated: November 12th 2014, last accessed: November 15th 2014.

תוצאותיה של הבחינה הוגשו ביוני 2014, ורוב הנשאלים במסגרתה התנגדו לכל שלוש האפשרויות המוצעות. בשל חוסר ההסכמה שעלה מתוצאות הבחינה החליטה הממשלה שלא לערוך כל שינוי בחוק.⁴⁹

סקוטלנד

בסקוטלנד אפשר להתחתן בטקס אזרחי או בטקס דתי. נישואים דתיים אפשר לקיים בכל מקום, על-ידי איש דת או אדם אחר המוגדר בחוק הנישואים (Marriage Act – 1977). נישואים אזרחיים אפשר לקיים בכל מקום המאושר על-ידי משרד הרשם הכללי (כלומר אין דרישה לערוך את הנישואים רק בבית העיריה או בבית-המשפט).

על-פי החוק, יש הכרח לכלול בטקסים כמה אלמנטים: כל הטקסטים בטקס חייבים להיות בעלי אופי חילוני; בטקס הדתי יש לכלול הצהרה הדדית של בני-הזוג שהם מקבלים זה את זה, בנוכחות עורך הטקס ושני עדים; בנוסף, עורך הטקס חייב להכריז בסיומו כי בני-הזוג מוגדרים בעל ואישה.⁵⁰

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות ונישואי בני-זוג מאותו המין:⁵¹ בני-זוג מאותו המין יכולים למסד את מערכת היחסים שלהם במסגרת civil partnership, אולם הם אינם יכולים להינשא על-פי החוק בסקוטלנד. כמו באנגליה, בני-זוג הטרוסקסואלים אינם זכאים למסד את יחסיהם במסגרת השותפות האזרחית, והיא נותנת מענה רק לבני-זוג בני אותו המין.

צפון אירלנד⁵²

בצפון אירלנד יש שני סוגים של טקסי נישואים – אזרחי ודתי. מלבד תוכנו של הטקס, יש הבדל ביורוקרטי קל בין ההליכים.

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות ונישואי בני-זוג מאותו המין: בני-זוג מאותו המין יכולים להירשם במסגרת civil partnership.

אירלנד

נישואים אזרחיים מהווים באירלנד חוזה בין בני-הזוג. גם נישואים בעלי אופי דתי או אופי חילוני מוכרים על-ידי החוק כחוזה אזרחי בין בני-הזוג. בני-זוג המבקשים להתחתן בטקס אזרחי צריכים להירשם אצל רשם הנישואים האזרחיים. בני-זוג המבקשים להתחתן בנישואים דתיים/חילוניים צריכים לפנות לגופים הרלוונטיים (למשל מוסדות דת). כל הכללים הרשמיים לרישום נישואים אזרחיים חלים

⁴⁹ Department of Culture, Media and Sports, [Civil Partnership Review \(England and Wales\) – Report on Conclusions](#), June 2014.

⁵⁰ National Records of Scotland website, [Getting Married in Scotland](#), last accessed: November 11th 2014.

⁵¹ National Records of Scotland website, [Leaflet RCP1 – Registering a Civil Partnership in Scotland](#), July 2011.

⁵² Northern Ireland Government Services website, [Guidance on marriage procedures in Northern Ireland](#), last accessed: November 11th 2014.

גם על נישואים דתיים. על עורך הטקס להיות רשום במרשם עורכי הנישואים האזרחי, ולהיות מוכר ככזה על-ידי הגוף הדתי/חילוני שהוא מייצג. את שני סוגי הטקסים יש לערוך בנוכחות שני עדים בגירים, ועל בני-הזוג להצהיר שתי הצהרות: ראשית, אף אחד מבני-הזוג אינו מודע לחסם שבגיני לא יוכלו השניים להינשא, ושנית, בני-הזוג לוקחים זה את זה לבעל ואישה. בתום הטקס, על הזוג, עורך הטקס והעדים לחתום על טופס רישום הנישואים ולהגישו לרשם תוך חודש ימים, כדי שיהיה לו תוקף אזרחי.⁵³

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות ונישואי בני-זוג מאותו המין: בני-זוג מאותו המין יכולים להירשם במסגרת civil partnership. ההסדר נכנס לתוקפו ממועד חקיקת ה-Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act, 2010 – חוק המעגן את הזכויות והחובות של בני-זוג החיים יחדיו או רשומים במסגרת שותפות אזרחית.⁵⁴

ספרד

נישואים בספרד נערכים בטקס אזרחי המתקיים בבית-המשפט או בהיכל העירייה על-ידי ראש העיר או פקיד הממונה על כך. אם הטקס האזרחי נערך בבית-המשפט, תעודת נישואים החתומה על-ידי עורך הטקס, שני עדים ובני-הזוג, מספיקה למטרות הרישום האזרחי. אם הטקס נערך בבית העירייה, תעודת הנישואים תוגש לרשם האזרחי המקומי, והוא ירשום את בני-הזוג כנישואים ב"ספר המשפחה".

החוק הספרדי מכיר בנישואים בטקס דתי כנסייתי, אוונגליסטי, יהודי או מוסלמי, ואין צורך בעריכת טקס נישואים אזרחי לפניו. בכל מקרה, הזוג חייב להנפיק אישור אזרחי, ולערוך את הטקס עד שישה חודשים ממועד הנפקתו. כמו כן, על הזוג לערוך רישום של הנישואים בתוך שבוע ממועד הטקס.⁵⁵

נישואי בני-זוג מאותו המין: נישואים אזרחיים עבור בני-זוג מאותו המין מוכרים בספרד מיוני 2005. נישואים אלו מעניקים לבני-זוג חד-מיניים את אותן זכויות חוקיות וזכויות ירושה ואימוץ אשר נתונות לזוגות נשואים הטרנסקסואלים.⁵⁶

נורבגיה

הנישואים המוכרים על-פי החוק הנורבגי הם נישואים אזרחיים. אפשר לערוך את הטקס רק לאחר הליך רישום אזרחי. עורך הטקס יכול להיות נציג מוסד דתי המוכר על-ידי המדינה, נוטריון ציבורי, נציג שירות החוץ הנורבגי או אדם שהוסמך לכך בשל נסיבות מיוחדות.⁵⁷

⁵³ Department of Social Protection, [Getting Married in Ireland](#), last updated: July 25th 2014, last accessed: November 18th 2014.

⁵⁴ Department of Social Protection, [Civil Partnership](#), last updated: October 21st 2013, last accessed: November 18th 2014.

⁵⁵ Government of Spain, Ministry of Justice, [Personal Formalities and Procedures – Marriage Registration](#), last accessed: December 28th 2014.

⁵⁶ Pew Research Center, [Gay Marriage Around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23th 2014.

נישואי בני-זוג מאותו המין:⁵⁸ בשנת 1993 הותר בחוק הנורבגי לבני-זוג בני אותו המין להשתייך ל- Registered Partnership, הסדר שמשמעותו החוקית דומה לזו של נישואים. מאז כניסתו לתוקף של התיקון לחוק הנישואים, Common Marriage Act, בשנת 2009, אשר אפשר לכל זוג אנשים להינשא ללא קשר למינם, בוטלה למעשה האפשרות לרישום הזוגיות. בני-זוג שנרשמו לפני כניסת החוק לתוקף יכולים להשאיר את הרישום על כנו או להחליפו ברישום נישואים.

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות:⁵⁹ על-פי החוק הנורבגי, בני-זוג החיים בזוגיות (חיים משותפים – cohabitants) אינם נחשבים נשואים. על-פי חלק מהחוקים והתקנות, אדם החי בזוגיות נחשב לרווק (למשל, כך קבוע בחוק המגדיר אחריות כלכלית של בני-זוג זה כלפי זה), ועל-פי חלקם, הזכויות והחובות של אדם במעמד זה הן כמו של אדם נשוי (לדוגמה, בחוקים הקשורים באחריות הורית). הדבר תלוי גם בהגדרה המסוימת של החיים המשותפים במסגרת החוק הספציפי (זוגיות עם ילדים, זוגיות מעל פרק זמן מסוים ועוד). לדוגמה, מיולי 2009, בני-זוג החיים יחדיו ומגדלים ילד משותף זכאים לזכויות כלכליות מסוימות בתחום הירושה. בני-זוג אשר אינם מגדלים ילד משותף אינם זכאים לזכויות אלו.

מקסיקו

במקסיקו, רק נישואים אזרחיים מוכרים על-פי חוק. אפשר לערוך גם טקס דתי, אולם אין לכך משמעות חוקית, והדבר אינו מהווה תחליף לטקס האזרחי. טקס הנישואים נערך במשרד הרישום האזרחי.⁶⁰ נישואי בני-זוג מאותו המין: העיר מקסיקו סיטי, ובנוסף שתי מדינות במקסיקו, מכירות בנישואי בני-זוג מאותו המין.⁶¹

ארגנטינה

בארגנטינה רק נישואים אזרחיים מוכרים על-פי חוק. אפשר לערוך גם טקס דתי, אולם אין לכך משמעות חוקית, והוא אינו מהווה תחליף לטקס האזרחי. טקס הנישואים נערך במשרד הרישום האזרחי.⁶² הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: בכמה אזורים שיפוט בארגנטינה (ובהם העיר בואנוס איירס), בני-זוג (הטרנסקסואלים או הומוסקסואלים) רשאים להתקשר בברית אזרחית (civil union).⁶³ הזכויות

⁵⁷ Ministry of Children and equality, [The Marriage Act, ACT 1991-07-04 NO. 47](#), entry into force: January 1st 1993, last amended: January 1st 2009.

⁵⁸ Ministry of Children, Equality and Social Inclusion, [Marriage and Cohabitation](#), last updated: April 27th 2012, last accessed: November 17th 2014.

⁵⁹ ש.ם.

⁶⁰ Consulate General of the United States Matamoros Mexico, [Marriage Requirements in Matamoros](#), last accessed: November 23rd 2014.

⁶¹ Pew Research Center, [Gay Marriage Around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23rd 2014.

⁶² Marotta, J. & Parise, A., [Argentina – On Codes, Marriage, and Access to Justice: Recent Developments in the Law of Argentina](#), *Journal of Civil Law Studies*, 7, 1 (October 2014), article 7.

⁶³ ש.ם.

הניתנות על-פי הסדר זה נקבעות בנפרד בכל אחד מאזורי השיפוט. לדוגמה, בבואנוס איירס ההסדר מעניק בין השאר זכויות בתחום הביטוח הלאומי, זכויות פנסיוניות, זכויות בתחום הבריאות, זכויות בתחום הבנקאות ועוד.⁶⁴

נישואי בני-זוג מאותו המין: ארגנטינה הייתה המדינה הראשונה באמריקה הלטינית אשר אישרה בחקיקה נישואים בין בני-זוג מאותו המין, ביולי 2010. החוק מקנה לזוגות מאותו המין את אותן זכויות שמקבלים זוגות נשואים הטרוסקסואלים, כולל הזכות לאמץ ילדים. כאמור, בעשור שלפני חקיקת החוק, כמה אזורי שיפוט בארגנטינה, כולל הבירה בואנוס איירס, אפשרו לבני-זוג מאותו המין למסד את יחסיהם במסגרת ברית אזרחית (civil union).⁶⁵

ברזיל

בברזיל מוכרים על-ידי המדינה נישואים אזרחיים בלבד. אפשר לערוך גם טקס דתי אולם אין לו משמעות חוקית בפני עצמו. טקס הנישואים האזרחי נערך במשרד הרשם האזרחי. טקס נישואים דתי יוכר אם התקיימו כמה דרישות אזרחיות, ובין השאר שבזמן הטקס נערך רישום אזרחי בנוכחות נוטריון ושני עדים, ולאחר הטקס מושלם הליך הרישום.⁶⁶

נישואי בני-זוג מאותו המין: במאי 2011 הכיר בית-המשפט העליון בברזיל במעמד "שותפות אזרחית" בין בני-זוג בני אותו המין (Stable Union). מעמד זה מעניק לבני-זוג מאותו המין זכויות זהות לזכויות משפחתיות של בני-זוג נשואים, כולל זכויות הקשורות בדיני ירושה, פנסיה, ביטוח לאומי, ביטוח בריאות, הכנסה משותפת והחזרי מס, הזכות לאמץ ילדים וזכויות מזונות וחלוקת רכוש בעת פרידה.

זוגות מאותו המין יכולים להגיש בקשה רשמית להמיר את המעמד stable union במעמד של זוג נשוי. עד מאי 2013 יכול היה נוטריון ציבורי לסרב לבקשה זו. במאי 2013 עברה הצעת חוק שעל-פי נוטריון ציבורי אינו יכול לסרב להנפיק אישור לנישואים עבור זוגות מאותו המין. בפועל, חוק זה אפשר נישואים של בני-זוג חד-מיניים בברזיל. גורמים שונים עתרו נגד החוק לבית-המשפט העליון.⁶⁷

גרמניה

החוק הגרמני מכיר בטקס נישואים אזרחי המתקיים במשרד הרישום. אפשר לערוך טקס דתי לצד הטקס האזרחי, אולם אין לו משמעות חוקית.⁶⁸

⁶⁴ La Legislatura de la Ciudad Autónoma de Buenos Aires, [law No. 1004](#), December 2002.

⁶⁵ Pew Research Center, [Gay Marriage Around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23th 2014.

⁶⁶ Embassy of the United States in Brazil, [Marriage Information](#), last accessed: November 26th 2014.

⁶⁷ Pew Research Center, [Gay Marriage Around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23th 2014.

⁶⁸ United States Diplomatic Mission to Germany, [Getting Married](#), last accessed: December 28th 2014.

נישואי בני-זוג מאותו המין: בשנת 2001 הכיר החוק הגרמני באיחוד בין בני-זוג מאותו המין באמצעות Life Partnership Act. החוק העניק לזוגות מאותו המין חלק מהזכויות והחובות שיש לזוגות נשואים, כגון הזכות לאמץ את שם המשפחה של בן-הזוג; החובה לדאוג לרווחה הכלכלית של בן-הזוג; הזכות להיפרד באמצעות ערכאה שיפוטית ולתבוע מזונות. בשנת 2004 תוקן החוק ונוספו זכויות לבני-זוג מאותו המין, ובהן: אי-חיוב להעיד נגד בן-הזוג; זכאות לפנסיה ממשלתית של אלמנות ואלמנים; הזכות לאימוץ הילד הביולוגי של בן-הזוג ועוד.⁶⁹

אוסטריה

באוסטריה, רק נישואים אזרחיים מוכרים על-פי חוק, ולנישואים דתיים אין תוקף חוקי. אפשר לערוך טקס דתי לאחר עריכת הטקס האזרחי.⁷⁰

נישואי בני-זוג מאותו המין: בני-זוג מאותו המין יכולים להירשם במסגרת civil partnership, הסדר הכולל רישום אזרחי וטקס אזרחי.⁷¹

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: הסדר civil partnership מיועד באוסטריה רק לבני-זוג מאותו המין. מלבד זאת, על-פי מידע מעודכן לשנת 2009, אין באוסטריה חוק המגדיר במפורש את זכויותיהם וחובותיהם של בני-זוג החיים יחדיו חיים משותפים (cohabitants).⁷²

בלגיה

החוק בבלגיה מכיר בנישואים אזרחיים אשר נערכו על-ידי גורם מוסמך הממונה על תחום המעמד האזרחי. אפשר לערוך טקס דתי לאחר עריכת הטקס האזרחי, אולם אין לו מעמד חוקי.⁷³

נישואי בני-זוג מאותו המין: בשנת 1998 הפרלמנט הבלגי הקנה לזוגות מאותו המין זכויות זוגיות מוגבלות במסגרת registered partnership. על-פי הסדר זה, בני-זוג מאותו המין היו זכאים להירשם בפני פקיד העירייה, והדבר הקנה להם אחריות משותפת על משק-הבית.

בינואר 2003 הפרלמנט הבלגי אישר חוק המאפשר לבני-זוג מאותו המין להינשא, והקנה להם, בין השאר, זכויות הקשורות במיסוי ובירושה הזוהות לאלו של בני-זוג הטרוסקסואלים נשואים. בשנת 2004,

⁶⁹ Germany's Federal Ministry of Justice, [Act on Registered Life Partnerships](#), February 16th 2001 (Federal Law Gazette I, p. 266), last amended by Article 8 of the Act – May 7th 2013 (Federal Law Gazette I, p. 1122).

⁷⁰ Help.gv.at website, [marriage](#), last updated: January 1st 2014, last accessed: November 12th 2014.

⁷¹ Vienna City Administration, [Civil Partnership](#), last accessed: November 12th 2014.

⁷² Council of Europe Family Policy Database, [Social Policy and Family Law: Marriage, Divorce and Parenthood – Marriage and Cohabitation](#), last updated: April 30th 2009, last accessed: November 9th 2014.

⁷³ Embassy of the United States in Belgium, [Information about Marriage](#), last accessed: November 23rd 2014.

לאחר שינוי בחוק, התאפשר לבני-זוג מאותו המין להתחתן בבלגיה כל עוד אחד מבני-הזוג חי בבלגיה שלושה חודשים לפחות. בשנת הקנה 2006 הפרלמנט לבני-זוג מאותו המין את הזכות לאמץ ילדים.⁷⁴

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: הסדר אפשרי למיסוד קשר בין בני-זוג שאינם נשואים הוא חתימה על הסכם חיים משותפים (cohabitation agreement/Cohabitation Légal), בתנאי שאף אחד מבני-הזוג אינו נשוי או חתום על הסכם כזה עם אדם אחר. ההסכם תקף רק לאזרחי בלגיה. החתימה על ההסכם נערכת במשרד הרישום המקומי. הזוג מקבל על עצמו, באמצעות ההסכם, אחריות משותפת לרכוש המשותף ומסדיר את חלוקת הרכוש העתידית. יש לציין כי ההסדר זמין לשני אנשים החיים במסגרת משק-בית משותף – בני-זוג הטרוסקסואלים שאינם נשואים, בני-זוג מאותו המין שאינם נשואים, ואף שני אנשים המקיימים משק-בית משותף לאורך זמן ורוצים לעגן באופן רשמי את היחסים הכלכליים ביניהם, לדוגמה אח ואחות. ההסכם בטל על-ידי הצהרת צד אחד על רצונו בכך, על-ידי הסכמת שני הצדדים, או במקרה של מוות או נישואים של אחד הצדדים.⁷⁵

צרפת

החוק בצרפת מכיר בנישואים אזרחיים בלבד, ואין לנישואים דתיים כל משמעות מבחינת דיני המדינה. בצרפת, עריכת טקס נישואים דתי לפני טקס הנישואים האזרחי נחשבת לעבירה פלילית.⁷⁶

נישואי בני-זוג מאותו המין: ב-18 במאי 2013 חתם נשיא צרפת על חוק המאפשר נישואים בין בני-זוג מאותו המין, לאחר שבית-המשפט העליון במדינה פסק כי החוק, אשר עבר באספה הלאומית ובסנאט באפריל 2013, הוא חוקתי. החוק מאפשר לבני-זוג מאותו המין להתחתן, וכן מעניק לזוגות אלו את הזכות לאמץ ילדים.⁷⁷

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: בצרפת מעוגן מעמד חוקי (PACS – Pacte Civil de Solidarité) המקנה לזוגות שאינם נשואים אשר רוצים בכך, בין שהם בני אותו המין ובין אם לאו, חלק ניכר מהזכויות והחובות הניתנות לבני-זוג נשואים. ההסדר ממומש באמצעות חוזה בין שני אנשים שהגיעו לגיל הנישואים המותר, שמטרתו למסד את חייהם המשותפים.⁷⁸

⁷⁴ Pew Research Center, [Gay Marriage around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23rd 2014.

⁷⁵ City of Brussels, [Legal Cohabitation](#), last accessed: November 23rd 2014.

⁷⁶ אבישלוס ווסטרייד ופנחס שיפמן, פרק ב': היבטים משפטיים, חברתיים, דתיים והיסטוריים של נישואין, בתוך: רות גביון (עורכת), [מסגרת אזרחית לנישואין וגירושין בישראל](#), מציל"ה, 2012, עמ' 35–36.

⁷⁷ Pew Research Center, [Gay Marriage Around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23rd 2014.

⁷⁸ United States Embassy in France, [Marriage and PACS \(civil partnerships\) in France](#), last updated: February 2014, last accessed November 23rd 2014.

הולנד

רק נישואים אזרחיים מוכרים על-פי חוק בהולנד. אפשר לערוך טקס דתי לאחר עריכת הטקס האזרחי, אולם אין לכך שום משמעות מבחינה חוקית. סעיף 449 בחוק הפלילי בהולנד קובע כי עריכת טקס דתי לפני הטקס האזרחי היא עבירה פלילית.⁷⁹

נישואי בני-זוג מאותו המין: בדצמבר 2000 הייתה הולנד למדינה הראשונה שאישרה בחקיקה נישואים בין בני-זוג מאותו המין. החוק אפשר לבני-זוג מאותו המין להינשא, להתגרש ולאמץ ילדים.⁸⁰

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: זוגות שאינם מעוניינים למסד את יחסיהם במסגרת נישואים יכולים לאמץ הסדר של registered partnership. בהסדר זה זכויות וחובות בני-הזוג דומות לאלו של זוגות נשואים.

הסדר נוסף הוא הסכם חיים משותפים, cohabitation agreement. זוג החותם על הסכם חיים משותפים בפני נוטריון זכאי לזכויות זוגיות מסוימות, כגון פנסיית בן-זוג. אם בני-זוג החתומים על ההסכם מביאים ילד לעולם, על האב להכיר באבהותו כדי שייחשב ככזה באופן רשמי.⁸¹

טורקיה

נישואים אזרחיים הם עיקרון בסיסי בחוק המשפחה אשר אומץ עם הקמתה של הרפובליקה הוטורקית. על-פי הקוד האזרחי משנת 1926, נישואים דתיים אינם מוכרים על-ידי המדינה, וזוג יכול לבוא בברית הנישואים רק בטקס אזרחי שמקיים גורם ממשלתי רשמי, בנוכחות שני עדים ובהסכמת שני בני-הזוג. אפשר לערוך טקס דתי אחרי ביצוע הטקס האזרחי.⁸² עיקרון זה אומץ גם בסעיפים 142 ו-143 בקוד האזרחי החדש בטורקיה, אשר חוקק בשנת 2001.⁸³

נישואי בני-זוג מאותו המין: הנישואים בטורקיה מוגדרים איחוד בין גבר לאישה בלבד. אין הסדר לנישואי בני-זוג מאותו המין או הסדרים אחרים למיסוד זוגיות בין בני אותו המין.⁸⁴

⁷⁹ Masha Antokolskaia and Katharina Boele-Woelki, [Dutch Family Law in the 21st Century: Trend-Setting and Stragglng behind at the Same Time](#), *Electronic Journal of Comparative Law*, 6.4 (December 2002).

⁸⁰ Pew Research Center, [Gay Marriage Around the World](#), last updated: September 2nd 2014, last accessed: November 23th 2014.

⁸¹ Government of the Netherlands, [Marriage, registered partnership and cohabitation agreements](#), last accessed: November 23rd 2014.

⁸² יש לציין כי מלבד נושא הנישואים האזרחיים, במובנים רבים חוקי המשפחה במסגרת הקוד האזרחי שאומץ ב-1926 נותרו זהים לחוקי המשפחה על-פי השריעה המוסלמית או דומים להם, והדבר משפיע במידה רבה על מעמד האישה במשפחה. חלק מסעיפים אלו שונו במסגרת הקוד האזרחי החדש שאושר בשנת 2001. מתוך:

Scharffs, B.G, Disparte, S., [Comparative Models for Transitioning from Religious to Civil Marriage Systems](#), *Journal of Law and Family Studies*, December 2010.

⁸³ United Nations, Committee on the Elimination of Discrimination against Women, [Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women – Turkey](#), August 8th 2003.

⁸⁴ Saez, M. "Same Sex Marriage", in: Brown, K.B & Snyder, D.V (eds.), [General Reports of the XVIIth Congress of the International Academy of Comparative Law](#), Springer Science & Business Media, 2012.

בולגריה

רק נישואים אזרחיים מוכרים על-פי חוק. עריכת טקס דתי אפשרית רק לאחר עריכת הטקס האזרחי.⁸⁵
נישואי בני-זוג מאותו המין: בולגריה אינה מכירה בנישואים חד-מיניים או בכל שותפות חוקית בין בני-זוג מאותו המין.⁸⁶

הסדרים חוקיים למיסוד זוגיות: אין בבולגריה הכרה חוקית בחיי שותפות (cohabitation). בולגריה אינה מכירה בבני-זוג אשר מיסדו את יחסיהם במסגרת registered/civil partnership במדינתם ואינה מעניקה להם זכויות דומות או שוות לאלו של בני-זוג נשואים, לדוגמה לעניין זכויות מהגרים.⁸⁷

2.2. מדינות המחייבות נישואים דתיים

כאמור, מדינת ישראל מאפשרת נישואים וגירושים בתחומה אך ורק על-פי הדין הדתי, אלא אם כן מדובר במקרים חריגים. אשר לבני-זוג בני הדת היהודית, הדין הדתי מבוסס על פרשנות הממסד הרבני-אורתודוקסי.

מהסקירה ההשוואתית שערכנו עולה כי נוסף על מדינת ישראל, יש שורה של מדינות אשר חוקי הנישואים והגירושים בהן מתבססים על הדין הדתי בלבד, והן אינן מאפשרות לאזרחיהן להינשא בנישואים אזרחיים. מדינות אלה הן בעיקר מדינות מוסלמיות, אשר בחלקן חוקי המעמד האישי וחוקי המשפחה מבוססים על דיני השריעה המוסלמית. להלן כמה דוגמאות:

לבנון

נישואים בלבנון נערכים על-ידי איש דת מוסמך ונרשמים באזור השיפוט שבו מתגורר הבעל המיועד.⁸⁸ על-פי חוק המעמד האישי בלבנון (סעיף 22), כדי לרשום את הנישואים, על בני-הזוג להציג תצהיר על נישואיהם, המאושר על-ידי ראש העדה אשר חיתן אותם ואליה הם משתייכים וחתום על-ידי המוכתאר (מקביל לראש הרשות המקומית) ועל-ידי שני עדים.⁸⁹ בני-זוג אשר ברצונם להתחתן בנישואים אזרחיים נדרשים לעשות זאת מחוץ לגבולות המדינה. אם בני-הזוג אינם בני אותה הדת, אחד מבני-הזוג יכול להמיר את דתו למטרות נישואים.⁹⁰

הצעת חוק שמטרתה לאפשר נישואים אזרחיים בלבנון הונחה על שולחן הפרלמנט כמה פעמים, אולם לא זכתה לרוב. בשנת 1999 הובאה הצעה כזאת בפני הממשלה הלבנונית ואושרה על-ידי רוב חבריה, אולם

⁸⁵ People's Republic of Bulgaria, National Assembly, [Family Code](#), State Gazette No. 41/28.05.1985 Amended SG No. 11 & 15/1992.

⁸⁶ European Parliamentary Research Service, [Same-sex unions in the EU](#), January 28th 2013.

⁸⁷ European Union, [Registered Partnership](#), last updated: April 8th 2013, last accessed: November 25th 2014.

⁸⁸ Embassy of the United States in Beirut, Lebanon, [Marriage Information](#), last accessed: November 26th 2014.

⁸⁹ משרד המשפטים של לבנון, [חוק המעמד האישי – 1951](#), סעיפים 22–29: המסמכים הדרושים כדי להכיר בנישואים, תאריך כניסה: 20 בנובמבר 2014.

⁹⁰ Embassy of the United States in Beirut, Lebanon, [Marriage Information](#), last accessed: November 26th 2014.

ראש הממשלה דאז רפיק אל-חרירי סבר שאין זה הזמן הנכון להביא הצעה זו לאישור הפרלמנט, ומנע את החקיקה.⁹¹

ירדן

בממלכת ירדן נישואים נערכים רק על-ידי גוף דתי מוסמך, ואין אפשרות להינשא בנישואים אזרחיים.⁹² על-פי חוק המעמד האישי הירדני (1976), נישואים נערכים על-ידי המאזון (איש דת מוסלמי המוסמך לערוך נישואים דתיים על-ידי הקאדי השרעי).⁹³ גברים מוסלמים רשאים להינשא לנשים שאינן מוסלמיות, אולם נשים מוסלמיות אינן רשאיות להינשא לגברים שאינם מוסלמים. פוליגמיה מותרת עבור גברים מוסלמים על-פי החוק הירדני.⁹⁴

סוריה

על-פי חוק המעמד האישי בסוריה (סעיף 44), חוזה הנישואים חייב להכיל בין השאר את חתימת המאזון (כאמור, איש דת מוסלמי המוסמך לערוך נישואים דתיים).⁹⁵

איחוד האמירויות

על-פי חוק המעמד האישי (2005) באיחוד האמירויות, כל דיני האישות (נישואים, גירושים, מזונות, ועוד) מוסדרים על-פי דיני השריעה המוסלמית.⁹⁶

ערב הסעודית

דיני האישות ודיני המשפחה בערב הסעודית אינם מעוגנים בחקיקה. למעשה, נושאים כגון נישואים, גירושים, ירושה, מעמד ילדים ועוד, הם בסמכותם של בתי-המשפט השרעיים, אשר פוסקים על-פי הדין הדתי.

⁹¹ נאדר עבד אל-עזיז שאפי, [אנחנו והחוק – נישואים אזרחיים בלבנון](#), כתב העת של צבא לבנון, 296, פברואר 2010.

⁹² ראו: Embassy of the United States in Amman, Jordan, [Marriage in Jordan](#), last accessed: November 26th 2014; אתר האינטרנט של משרד ראש הממשלה בירדן, [חוק המעמד האישי \(1976\)](#), סעיף 17 (ב) – חובת רישום הנישואים, תאריך כניסה: 20 בנובמבר 2014.

⁹³ Embassy of the United States in Amman, Jordan, [Marriage in Jordan](#), last accessed: November 26th 2014.

⁹⁴ אתר האינטרנט של משרד ראש הממשלה בירדן, [חוק המעמד האישי \(1976\)](#), סעיף 17 (ב) – חובת רישום הנישואים, תאריך כניסה: 20 בנובמבר 2014.

⁹⁵ אתר החקיקה הרשמי בסוריה, [חוק המעמד האישי](#), סעיף 44, תאריך כניסה: 20 בנובמבר 2014.

⁹⁶ משרד המשפטים של איחוד האמירויות, [חוק המעמד האישי \(2005\)](#), תאריך כניסה: 20 בנובמבר 2014.

מדינות נוספות המבססות את חוקי הנישואים בהן על חוקי המשפחה המוסלמיים (בהתאם לזרמים השונים באסלאם) הן איראן, סודאן, מלזיה, אינדונזיה ועוד.⁹⁷

ראוי לציין כי יש מדינות נוספות אשר באופן רשמי מאפשרות נישואים אזרחיים ובמקביל מכירות, במסגרת החוק, במנהגי נישואים מסורתיים של האוכלוסיות השונות, המאופיינים בהגבלת חופש הנישואים ובפגיעה בזכויות נשים (לדוגמה, נישואי פוליגמיה, נישואי קטינות, הגבלת חופש הבחירה של נשים במסגרת הנישואים). מנהגים אלו נפוצים, בין השאר, בחלק ניכר ממדינות אפריקה, וכן במדינות נוספות באסיה, אוקיאניה ועוד. במדינות אלו נכללות מדינות שרוב אוכלוסייתן נוצרית, בודהיסטית, לידיית ועוד. להלן שתי דוגמאות לכך:

מלאווי⁹⁸

על-פי החוק במלאווי, אפשר להינשא בכמה דרכים והזכויות של בני-הזוג הנישואים תלויות באופן שבו נישאו. הדרך הנפוצה להינשא מבוססת על החוק הנוהג האפריקני, אשר משתנה בהתאם למסורת הנהוגה באזור גיאוגרפי מסוים. הסדרים מסורתיים אלו כוללים נישואי פוליגמיה ומסורות משפחתיות המועברות דרך שושלת בית האב (נפוצות בצפון המדינה) ודרך שושלת בית האם (נפוצות במרכז ובדרום המדינה). תוקף הנישואים בחלקים שונים של המדינה כפוף לתשלום "נדוניה" בתמורה ל"שירותי האישה".

דרך נוספת למיסוד הנישואים במלאווי היא עריכת חוזה נישואים במסגרת חוק הנישואים המקומי (Marriage Act), אשר מקורו במערכת המשפט הבריטית. נישואים הנערכים על-פי חוק זה הם נישואים מונוגמיים, ותוקפם נקבע על-פי רישום על-ידי רשם נישואים.

כמו כן אפשר להינשא באופן המעוגן בחוק הנישואים, הגירושים והירושה (Marriage, Divorce and Succession Act-1902), המבוסס על המסורת האסיאתית. החוק משמש את הקהילה האסיאתית הקטנה במלאווי, ואחד ממאפייניו הוא נישואים פוליגמיים.

זאת ועוד, ניתן להינשא במלאווי במסגרת החוק האפריקני – רישום נוצרי (African Marriage Act (Christian Rites Registration)). נישואים אלה נערכים בכנסיות נוצריות אולם כפופים למסורת האפריקנית, ובשל כך בחלק מהכנסיות נהוגים במסגרת החוק נישואים פוליגמיים.

הסדר נוסף למיסוד הזוגיות הוא על-ידי מגורים משותפים קבועים. ההסדר מעוגן בחוקה משנת 1994 והוא נתון לביקורת רבה מצד גורמים מסורתיים במלאווי.

⁹⁷ Jan Miciel Otto (ed.), *Sharia Incorporated – A Comparative Overview of the Legal Systems of Twelve Muslim Countries in Past and Present*, Leiden University Press, 2010.

⁹⁸ United Nations, Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women – Malawi*, June 28th 2004.

פפואה גינאה החדשה⁹⁹

חוק הנישואים משנת 1963 מעגן שתי מערכות אפשריות של נישואים: האחת, נישואים מסורתיים והאחרת, נישואים אזרחיים. נישואים מסורתיים היו נפוצים בקהילות כפריות ומבודדות רבות בפפואה גינאה החדשה. לעתים קרובות הם התאפיינו במנהגים כגון נישואי קטינות ופוליגמיה. שיעורי הנשים החיות ביחסים פוליגמיים נעים בין 10% בדרום המדינה לבין 28% באזורי ההרים.

עד לשנת 2014 לא היה צורך בהצגת הוכחה לקיומם של נישואים מסורתיים ותוקפם נקבע רק על-פי עמידתם בכללי המסורת. התיקון לחוק הרישום האזרחי (The Civil Registration (Amendment) Bill (2014) שחוקק בשנת 2014 אסר באופן רשמי על רישום נישואים פוליגמיים ועיגן את הצורך לאשר נישואים מסורתיים העומדים בדרישות החוק.

⁹⁹ OECD Development Center, Social Institutions and Gender Index, [Papua New Guinea](#), last accessed: December 22nd 2014.

